

"Чарівна вишиванка"

Година спілкування

Тема: ЧАРІВНА ВИШИВАНКА

Мета: ознайомити учнів з традиціями рідного краю, розширити уявлення про вишиванку, як вид мистецтва, про її значення у житті українців; виховувати любов до національних традицій, до краси і гармонії навколишнього світу; повагу до старшого покоління, шанобливе ставлення до людей праці; почуття національної гордості; сприяти розвитку естетичного смаку та творчого мислення.

Обладнання: вишиванки, ноутбук, проектор, екран, презентація «Чарівна краса вишиванки», відеокліпи «Вишиванка», «Два кольори», «Мамина вишиванка»

ХІД ЗАХОДУ

Бібліотекар: Із знання свого родоводу, історії рідного краю починається людина. Мамина пісня, батькова хата, дідусева казка, бабусина вишиванка, добре слово сусіда, незамулена криниця, з якої пив воду мандрівник – все це родовідна пам'ять, наша історія, наші символи.

Ведуча 1: Ми сьогодні раді вітати всіх, хто любить нашу неньку Україну, хто гордий тим, що народився українцем, всіх, кому дорогі прадідівські традиції.

І розпочнемо наш захід стародавнім переказом.

Ведуча 2: Якось Бог вирішив наділити дітей світу талантами. Французи одержали елегантність і красу, угорці – любов до господарювання, німці – дисципліну й порядок, поляки – здатність до торгівлі, італійські діти – хист до музики... Обдарувавши всіх, Бог раптом побачив у куточку дівчину. Вона була одягнена у вишиту сорочку, руса коса переплетена синьою стрічкою, а на голові багрянів вінок із червоної калини. І запитав її Бог:

- Хто ти? І чому така сумна?
- Я – Україна, а плачу, бо стогне моя земля... Сини мої на чужині, на чужій роботі, а в своїй хаті немає ні правди, ні волі.
- Чого ж ти не підійшла раніше? Я всі таланти роздав. Не знаю, чим можу зарадити твоєму горю?

Дівчина хотіла йти, але Бог зупинив її.

- Зачекай. Є в мене неоцінений дар, який прославить твій народ на цілий світ. Відсьогодні все горітиме у твоїх руках. Візьмеш ти шаблю – і буде нескорений твій народ. Візьмеш плуг – і заколоситься на ваших полях жито - пшениця. У хаті твоїй буде панувати краса й затишок, а пісня твоя звучатиме у віках. Усе це стане можливим, дякуючи вірі твого народу у власні сили й бажанню працювати заради власного добробуту.

Прийняла з вдячністю дівчина божий дар і відтоді славиться Україна своїми майстрами, а серед них ті, котрі присвятили себе мистецтву народної вишивки.

Ведуча 1: Тому тема нашого заходу «Чарівна краса вишиванки».

Вишивка – це один із найдавніших та найпоширеніших видів народної творчості. Прагнення прикрасити свій одяг, свій дім завжди було властиве людині. За допомогою вишивки звичайний шматок домотканого полотна перетворювався у витвір мистецтва.

Пісня: «Бабусина вишиванка»

Ведуча 2: Вічна пісня барв і кольорів,
Неповторна музика натхнення!
Шепіт трав і шелест яворів,
І дзвінки турботи сьогодення.
Хрестиком покладено в рядки,
Поспіталось, блиснуло веселкою
Ніжність материнської руки
Пісні ще весільної, веселої.
Дух народу в колір заплете,
Проросте і піснею, і цвітом.
А над світом, гляньте, а над світом
Українська вишивка цвіте!

Ведуча 1: Споконвіку українські жінки та чоловіки шанували одяг, а особливо вишиту сорочку. Бо вірили, що вона захищає людину від усього злого. Вважалося, що сорочка, яка прилягає до тіла, є провідником магічної сили, яка є у людині. А водночас – це і оберіг.

Ведуча 2: Візьму голку, клубок шовку,
Полотно біленьке,
Та й подамся у садочок,
Де сонце ясненьке.
У садочку подумаю,
Котру квітку рвати,
Щоб із неї добрий узір
Для вишивки взяти.
Красну рожу і гвоздиків
Букетик нарвала,
І роботу любимую
Свою розпочала.

(пісня «Моя сорочка Вишиванка»+відеокліп)

Ведуча 1: Жіноча сорочка належить до найстаршої одяжі наших предків . Можна припустити, що за княжих часів на Україні-Русі в теплий період року довга сорочка, підперезана поясом була єдиним одягом жінок і дівчат.

За козацьких часів в Україні жіночі сорочки мали приблизно такий самий вигляд, як і сучасні жіночі сорочки. Вони були без коміра, лише з вузькою лямівкою по краю зібраного на нитку полотна навколо вирізу для шиї. Є ще сорочки з коміром стоячим або відкладним, рукава з манжетами та з оборкою на кінцях біля зап'ястків.

У всіх українських жіночих сорочках рукава широкі й довгі; звичайно, ширина рукава дорівнюється двом третім довжини.

Ведуча 2: Звичайна довжина українських жіночих сорочок, що носяться з плахтою або запаскою, повинна сягати по «кісточки». Сорочки до спідниці шуються трохи коротші. З-під плаhti чи запаски повинен визирати долішній вишитий край сорочки, що називається «поділ» або «подолик».

Ведуча 1: Українські жіночі сорочки у всіх місцевостях України діляться ще на два типи: «додільна сорочка», яка шиється з одного шматка полотна і «сорочка з підтичкою» - горішня частина сорочки шиється з тонкого полотна, а долішня з грубшого.

Матеріалом для всіх жіночих українських сорочок завжди було й є біле лляне, чи конопляне, полотно домашньої роботи або купована біла бавовняна матерія. Білий колір українських сорочок - це найстарша й найхарактерніша їх особливість.

Ведуча 2: Вишиванками оздоблюються горішні частини рукавів, що називаються «вуставками» або «поликами»; вузькою смужкою вишиваються рукава біля зап'ястків, комір, якщо є; часом вишивають пазуху, і завжди вишивається долішній край сорочки - «поділок». Інші частини української жіночої сорочки ніколи не вишиваються.

Найбільше та найкраще вишиття на сорочках мають дівчата, молодиці вже скромніше вишивають свої сорочки, а старші жінки та бабусі найчастіше задовольняються лише вирізуванням або скромною однокольоровою, здебільшого чорною або синьою, вишивкою на поликах, а пазуха та комір не вишиті. Найбільше праці та мистецького хисту вкладається на полики, бо то найважливіша частина вишиття жіночої сорочки.

Ведуча 1: Окремо, хочемо розповісти про чоловічі сорочки.

Стародавні слов'яни, наші предки, що жили на території сучасної України, носили довгі по коліна або нижче колін білі полотняні сорочки. Таку сорочку одягали безпосередньо на тіло і завжди поверх штанів «на випуск».

В Україні тепер поширений інший тип чоловічої сорочки, що вже скрізь відомий під назвою «українська сорочка». Така сорочка теж шиється з білого полотна, але вона вже значно коротша і при ношенні завжди вбирається в штани.

Ведуча 2: Комірець української сорочки низенький, переважно стоячий, так званий «чумарочний»; тільки на західному Поділлі та на Волині часто зустрічаються і відкладні комірці.

Розріз української сорочки припадає посередині грудей. Виняток становлять тільки чоловічі сорочки Лемківщини, що мають розріз ззаду, проти потилиці.

Ведуча 1: *Не дивуйся, дівчино, що у свято*

Одягну сорочку я не по моді,

Цю сорочку вишила мені мати

В себе вдома, у сільській господі.

Цю сорочку вишивали руки,

Що їх колос у жнива цілує,

Що зазнали більше горя й муки,

Ніж ми з тобою за життя почувем.

Ведуча 2: *Хоч вона не з дорогого шовку,*

Полотняна з вишивкою в хрестик,

Та у ній я все життя пройшов би,

Лиш під нею б чисте серце нести.

Тож не смійся, дівчино, що у свято

Одягну сорочку я не по моді,

Цю сорочку вишила мені мати

В себе вдома, у сільській господі.

Ведуча 1: Здавна сорочці приписували магічну силу. Вона була оберегом, захисницею здоров'я. Про українську вишиту сорочку складено чимало легенд, пісень, написано багато віршів. Розмаїта кольорова гама українських народних вишиванок. Які кольори ви зустрічали на них? *(відповіді учнів)* Чорний, червоний,...

Так, молодці! Але переважають два кольори – червоний і чорний.

(пісня «Два кольори»+відеокліп)

Ведуча 2: Діти, а з чим асоціюється червоний колір? *(відповіді учнів)* Любов, кров, кохання, троянда, мак, калина... Так, дійсно! Червоний колір – це колір життя, любові, сонця, здоров'я... А з чим асоціюється чорний колір? *(відповіді учнів)* Журба, сум, горе, смерть, ніч, земля...

Ведуча 1: Молодці! Чорний – це земля, журба, сум, горе, смерть. Червоне і чорне, радість і смуток, весілля і печаль. Ці почуття в житті пов'язані. Хоча однозначного тлумачення символіки кольору в народній вишивці немає. Адже і святкові вироби часто вишивали в різних місцевостях чорними нитками.

Узори вишивок були не лише простими прикрасами, але й оберегами, які захищали від злих духів, хвороб, різних напастей. Для оздоблення виробів використовували різні мотиви. А які саме? Що вишивають на сорочках? *(відповіді учнів)* Квіти, листя, зображення тварин, фігури людей.

Ведуча 2: Так, вірно. **Калина** – дерево нашого українського народу. Червоні ягоди калини стали символом крові та невмирущого роду. Калина – символ духовного життя жінки: її дівочтво, любов та краса, заміжжя, радість і горе.

Дуб—священне дерево, що уособлювало Перуна,бога сонячної чоловічої енергії розвитку життя. Мотив, що найчастіше зустрічався на парубочих сорочках і поєднував у собі символи сили і краси, але сили незвичайної, краси невмирущої. Він оберігає людину від усіляких негараздів. Від злого чародійства.

Ведуча 1: **Виноград** розкриває нам радість і красу створення сім'ї, є символом родючості. Сад-виноград - це життєва нива, на якій чоловік є сіячем, а жінка має обов'язок ростити і плекати дерево їхнього роду.

Мак – означає красу та молодість жінки. З давніх-давен на Україні святили мак і обсівали людей та худобу, бо вірили, що мак має чарівну силу, яка захищає від усякого зла.

Ніжна квітка несе в собі пам'ять народу. Дівчата, в сім'ях яких були загиблі, вишивали узори маку на сорочках, присягаючи зберегти й продовжити свій рід.

Ведуча 2: **Квітка лілеї** приховує в собі таємницю життя. В легендах квітка лілії то символ дівочих чарів чистоти та цноти, у неї закладено зміст народження, розвитку та безперервності життя.

Якщо пильно придивитися до контурів узору, то вимальовуються силуети двох пташок — знаку любові та парубання. Іноді над квіткою вишиті краплі роси які також означають запліднення.

Троянда (ружа) – улюблена квітка українців, є символом краси і чистоти. Її дбайливо вирощували під вікнами домівок та вишивали на сорочках, адже ця квітка нагадує сонце.

Ведуча 1: Хміль – це весільна символіка. Хміль дуже близький до символіки винограду. Бо несе в собі значення розвитку, молодого буяння та любові. Народна пісня підказує, що витися — для хлопців означає бути готовим до одруження.

Вся українська вишивка позначена благословенними знаками Води, Сонця і Землі, які представлені на вишивках у вигляді геометричних фігур, квітів, птахів та тварин.

Ведуча 2: Зірки розкидані по рукаві і зібрані в геометричний орнамент – це уявлення про структуру Всесвіту, що вже є не хаотичним і безладним, а упорядкованим і гармонійним. І знову засіяним, щоб нести нові й нові паростки життя у далекі світи.

Збираючись у далекі краї, покидаючи рідну домівку брали і беруть із собою сорочку. Андрій Малишко згадував як перед мобілізацією відвідав свою матір, а вона, зібравши в дорогу сина, мовила: “Андрію, одягни білу сорочку”.

- Може, тому, - згадував Малишко, - що мама подарувала мені вишиванку, я лишився живим.

Ведуча 1: Вишивала сорочку мати,
Край вікна на стільці сиділа,
Та виносила часто з хати,
Щоб сорочка, мов сніг, біліла.

До схід сонця йшла полями,
Набирала ниток в долоні,
Їй клубок, межі трав, з шовками,
Явір гіллям котив червоний.

Брала мати нитки-проміння,
Полоскала у росах чистих
Та, поклавши їх на коліна,
Заспівала про шлях тернистий.

Довгі звуки в нитки вросли,
Проникали в квітки й листочки,
Розквітатъ на машинці стали,
Коли кінчила шить сорочку.

Ведуча 2: Вишивала її весною
Голубими струмками неба,
Щирим серцем і добротою,
Бо дитині в дорогу треба

Гей, сорочку я цю надіну,
Поміж люди у ній пройдуся.
Полотно — з весняної пісні,
Квіточки — з доброти матусі.

Ясна вишивка — даль і луки,
Тополині думки співучі,
Сльози радості і розлуки,
Ночі зоряні, невсипуці.

Цю сорочку мені вишивала
Материнська ласкава рука,
Що квіти на ній розсипала,
Мов по лузі весна гомінка.

Ведуча 1: Від'їздив я. В останній хвилині
Мати шепче крізь сльози: "Прощай,
Пам'ятай, ти родивсь на Україні,
Де б не був ти, про це пам'ятай!

Не соромся хоч мови своєї,
Ти повинен гордитися цим...
А сорочки простої цієї
Не заміниш і шовком тонким.

Бо це мати тобі вишиває..."
І, здається, тепло її рук
Все в дорозі мене зігріває,
І я чую коліс перестук.

Де не був я: на Півночі дальній
І на землях цілинних орав,
А в сорочці оцій полотняній
Я тепло рідних рук відчував.

Пісня: «Моя сорочка вишиванка»

Ведуча 2: І донечці мати вишивала сорочки, але до того часу, доки дівчинка не підростала. Дівчатка вчилися вишивати з раннього дитинства, щоб стати майстринею. А як навчилися, то кожна собі вишивала та так майстерно, щоб сорочка була найкращою, якої нема ні в кого, проявляли свою фантазію, творчість, видумку, старання...

Ведуча 1: Крім того, вишивання, як національна традиція, сприяла формуванню у дівчат і жінок терпіння, наполегливості, відчуття краси, бажання творити добро, дбати про дорогих і милих серцю людей. Що й казати, адже дівчина мусила вишити милому-судженому сорочку, хустинку, рушники – це було найкращим показником її працьовитості і таланту, її смаку. То ж кожна дівчина вишивала свій неповторний узор, який відрізнявся від усіх інших і виражав настрій і думки, її ставлення до людей, до природи і краси навколишнього світу. В цьому була закладена глибока народна філософія.

Ведуча 2: *Я встану рано-вранці, на світанку,
Як спалахне на квіточці роса.
Вдягну найкращу в світі вишиванку
І оживе, засвітиться краса
В промінні сонця. І моя сорочка
У рунах, в квітах зразу оживе...
З чарівних квітів я сплету віночка
Й над світом щира пісня попливе.
Сорочка, що матуся вишивала,
Сердечко гріє, душу веселить.
Бо ж мама щастя-долю закликала.
Цей оберіг в житті нас захистить.*

(пісня «Мамина сорочка»+відеокліп)

Ведуча 1: Народна вишивка - це мистецтво, яке постійно розвивається. От і сьогодні, уже в 21 столітті, народна традиція не зникає, а набирає обертів, популярності, стає актуальною і підсилюється сучасними формами одягу, новими узорами, взятими людьми все з тої живої Землі-матінки, з рідної природи. Народу дуже близькі і дорогі давні традиції, милі серцю вишиті рушники, доріжки, серветки, подушечки, килими, скатертини і штори, якими часто прикрашають оселі. То ж кожна хата відрізняється своєю самобутністю, власним баченням краси і затишку.

Ведуча 2: І коли все це вишите власними руками з любов'ю і добром, то в домі панує затишок, любов, хороша і благодатна аура. Та й сорочка-вишиванка сьогодні стала модною, її вдягають на свято і в будень, від малих дітей до людей поважного віку. Так 24 серпня, в День Незалежності, відбувся Всеукраїнський парад вишиванок.

Ведуча 1: А щоб не пропадали наші традиції, не канули в вічність, мені хотілося б, що б ви теж навчилися вишивати, щоб пройнялися душею до народної творчості, до вишивки, щоб своєю роботою уміли прикрасити і одяг, і взуття, і свій дім, щоб жилося у ньому гарно, щасливо та радісно.

Ведуча 2: *Учись, дитино, гарно вишивати –*

Це творчість і поезія душі.

У вишивці закладено багато...

Від неї відіуратись не спіши.

*У ній краса, билина, дума й казка,
В ній подих вітру, шепіт квітів й трав,
Любов, турбота, ніжність мами, ласка,
Чарівність й диво сонячних заграєв.*

*Учись, дитино, гарно вишивати,
У вишиваночку вдягнеш колісь дитя
І будеш колісковою співати.
Усе повториться, таке воно – життя.*

Ведуча 1: Вишивати нескладно і кожен може навчитися, якщо захоче. Лише треба прикласти трішечки зусиль, натхнення, любові та мати велике бажання і тоді вийде все просто чудово! Майстерність сама прийде! І це заняття не тільки для дівчаток, з великою майстерністю займаються вишивкою й чоловіки, вони вишивають не тільки рушники та сорочки, але й картини, ікони. І це у них виходить дуже гарно.

Ведуча 2: *Якщо людина хоче вишивати,*

Знайдеться в неї голка, нитка, час...

Зуміє всі відтінки підібрати,

Й шедеври вийдуть з-під руки не раз.

*Якщо людина хоче вишивати,
Побачить в цьому радість і красу.
І по узорах буде мандрувати,
І вишиє на квіточці росу,*

*І створить диво, первозданну казку,
Й усміхнеться сонечко в вікні,
Бо відіб'ється і любов, і ласка
У хрестиках на білім полотні.*

Бібліотекар: Діти, пам'ятаймо: Якою би не була в кожного з нас доля, як би не склалися обставини життя, яким би не було становище в Україні та у світі, яка пора року не була би за вікнами наших осель, нас поважатимуть доти, доки ми поважатимемо самих себе, доки ми пам'ятатимемо про своє коріння і шануватимемо наші традиції!

Закінчуючи наш виховний захід, хочеться подякувати вам, діти, за увагу і побажати, щоб у вашому молодому житті більше переважав червоний колір - ознака любові, щастя, радості, благополуччя.